A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (első tanács)

2007. július 18. *

A C-277/05. sz. ügyben,

az EK 234. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Conseil d'État (Franciaország) a Bírósághoz 2005. július 5-én érkezett 2005. május 18-i határozatával terjesztett elő az előtte

a **Société thermale d'Eugénie-les-Bains**

és

a **Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (első tanács),

tagjai: P. Jann tanácselnök, K. Lenaerts, Juhász E. (előadó), K. Schiemann és E. Levits bírák,

* Az eljárás nyelve: francia.

főtanácsnok: M. Poiares Maduro,
hivatalvezető: K. Sztranc-Sławiczek tanácsos

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2006. július 4-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

– a Société thermale d'Eugénie-les-Bains képviseletében X. Vuitton ügyvéd,

– a francia kormány képviseletében G. de Bergues és J. Gracia, meghatalmazotti minőségben,

– Írország képviseletében D. O'Hagan, meghatalmazotti minőségben, segítői: P. Mc Garry BL és E. Fitzsimons SC,

– a portugál kormány képviseletében L. Fernandes és C. Lança, meghatalmazotti minőségben,

– az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében R. Lyal és M. Afonso, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2006. szeptember 13-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a tagállamok forgalmi adóra vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról – közös hozzáadottértékadó-rendszer: egységes adóalap-megállapításról szóló, 1977. május 17-i 77/388/EGK hatodik tanácsi irányelv (HL L 145., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 9. fejezet, 1. kötet, 23. o., a továbbiakban: a hatodik irányelv) 2. cikke (1) bekezdésének és 6. cikke (1) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2 A kérelmet a Société thermale d'Eugénie-les-Bains (a továbbiakban: Société thermale) és a Ministère de l'Économie, des Finances et de l'Industrie közötti, a Société thermale által szobafoglalások során kapott és bizonyos foglalások lemondását követően megtartott foglaló hozzáadottérték-adó (a továbbiakban HÉA) alá tartozása tárgyában folyamatban lévő eljárásban terjesztették elő.

Jogi háttér

A közösségi jog

3 A hatodik irányelv 2. cikkének 1. pontja értelmében a HÉA alá tartozik „az adóalany által belföldön ellenszolgáltatás fejében teljesített termékértékesítés és szolgáltatásnyújtás".

4 Ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése ekként rendelkezik:

„(1) »Szolgáltatásnyújtás« minden olyan tevékenység, amely az 5. cikk szerint nem minősül termékértékesítésnek.

Ez a tevékenység többek között lehet:

[...]

– kötelezettségvállalás valamely cselekménytől való tartózkodásra vagy valamely helyzet, állapot [helyesen: valamely cselekmény vagy állapot] tűrésére,

[...]".

5 A hatodik irányelv 11. cikke A. része (1) bekezdésének a) pontja szerint szolgáltatásnyújtás esetén az adóalap része „minden, ami a teljesítés ellenértékét képezi, amelyet [...] a szolgáltatást teljesítő ezért az értékesítésért [...] a szolgáltatás címzettjétől vagy harmadik személytől kap vagy kapnia kell [...]".

A nemzeti jog

6 Az általános adókódex 256-I. cikke szerint a HÉA alá tartoznak az adóalany által e minőségében ellenszolgáltatás fejében végzett, az ingó dolgokra vonatkozó értékesítések és szolgáltatásnyújtások.

7 E kódex 256-IV-1. cikke előírja, hogy a termékértékesítéstől eltérő ügyleteket szolgáltatásnyújtásnak kell tekinteni.

8 A fogyasztók védelmének megerősítéséről szóló, 1992. január 18-i, 92-60. sz. törvény 3-I. cikke által megállapított, a Fogyasztóvédelmi Kódex L. 114-1. cikkének rendelkezése szerint:

„A szerződés eltérő kikötése hiányában az előre fizetett összegek foglalónak minősülnek; ebből következően bármely szerződő fél visszavonhatja kötelezettségvállalását, ami azzal jár, hogy a fogyasztó elveszíti a foglalót, a vállalkozó pedig annak kétszeresét köteles visszafizetni."

9 A polgári jogi kódex 1590. cikke értelmében ha az értékesítésre vonatkozó ígéretet foglaló biztosítja, bármely szerződő fél elállhat a szerződéstől, ami azzal jár, hogy a foglalót adó fél elveszti a foglalót, a foglalót szerző fél pedig annak kétszeresét köteles visszafizetni.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

10 Az Eugénie-les-Bains-ben (Franciaország) letelepedett Société thermale gyógyfürdőlétesítmények üzemeltetésével foglalkozik, amely szállodai és vendéglátóipari tevékenységet is magában foglal. A társaság a gyógyfürdővendégek szállásfoglalása után foglaló címén előre fizetett összegeket kap. Ezen összegeket vagy levonják a szállásra vonatkozó szolgáltatásért később fizetett összegből, vagy a foglalás vendégek általi lemondása esetén a társaság megtartja őket.

11 A Société thermale-nál 1992-ben könyvviteli vizsgálatot tartottak az 1989. január 1-je és 1992. április 30-a közötti időszakra vonatkozóan. A vizsgálat befejezését követően az adóhatóság úgy vélte, hogy a Société thermale által a szállásfoglalások alkalmával kapott és a foglalás vendégek általi lemondása esetén megtartott foglaló a HÉA alá tartozik. 1994. december 8-án a fenti időszakra vonatkozóan adókötelezettséget módosító értesítést bocsátottak ki a társaság terhére, 84 054 FRF (12 814 euró) értékben. A társaság panaszt nyújtott be az adóhatósághoz, amely 1995. február 14-én elutasította a panaszt.

12 A Société thermale keresetet nyújtott be e határozat ellen a Tribunal administratif de Pau-hoz. E bíróság 1999. november 18-i ítéletével elutasította a keresetet. Úgy vélte ugyanis, hogy abban az esetben, ha a vendég visszalépése esetén a társaság megtartja a foglalót, a foglaló a vendég fogadásának, a foglalásra vonatkozó akta összeállításának és a szállásfoglalásra vonatkozó kötelezettségvállalásnak megfelelő szolgáltatás ellenértékének minősül.

13 A Société thermale fellebbezést nyújtott be ezen ítélet ellen a Cour administrative d'appel de Bordeaux-hoz, amely 2003. november 18-i ítéletével elutasította a társaság kereseti kérelmét. Annak megítélésekor, hogy a társaság vendégei által adott

és a társaság által a vendégek általi lemondás esetén megtartott foglaló a HÉA alá tartozik, e bíróság úgy vélte, hogy ez esetben a foglalót egyedileg meghatározható – a vendég aktájának összeállításából, valamint szállásfoglalásából álló – szolgáltatásnyújtás közvetlen ellenértékének és díjazásának kell tekinteni.

14 A Société thermale – mivel szerinte a foglalót a vendégek nem teljesítése miatt a társaságot ért kár megtérítéseként fizetett összegnek, és így a HÉA alá nem tartozó kártérítésnek kell tekinteni – a fenti ítélet megsemmisítését kérte a Conseil d'État-tól.

15 Ilyen körülmények között a Conseil d'État felfüggesztette az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„A [HÉA] alá tartozó szolgáltatásnyújtásokra vonatkozó szerződés keretében foglaló címén fizetett összeget – abban az esetben, ha a vevő él a részére biztosított elállási joggal, és az eladó megtartja ezen összeget – a foglalási szolgáltatás ellenértékének kell-e tekinteni, amely így a [HÉA] alá tartozik, vagy pedig ellenérték fejében teljesített szolgáltatással közvetlen kapcsolatban nem álló, a vevő nem teljesítése miatt bekövetkező kár megtérítéseként fizetett, elállásért járó kártérítésnek, amely – mint ilyen – nem tartozik a [HÉA] alá [?]"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésről

16 A kérdést előterjesztő bíróság kérdésével lényegében azt kívánja megtudni, hogy valamely szállodai létesítmény üzemeltetőjének a vendég által foglaló címén fizetett összeget – abban az esetben, ha a vendég él a részére biztosított elállási joggal, és az

üzemeltető megtartja ezen összeget – a HÉA alá tartozó foglalási szolgáltatás ellenértékének kell-e tekinteni, vagy pedig az ellátásért járó, a HÉA alá nem tartozó, átalányösszegben meghatározott kártérítésnek.

17 Előzetesen hangsúlyozni kell egyfelől, hogy a foglaló fogalmának meghatározása tagállamonként eltérhet, másfelől pedig a foglalóhoz kapcsolódó elállási jog gyakorlása az alkalmazandó nemzeti jog szerint különböző következményekkel járhat. Így – amint az a francia kormány észrevételeiből kitűnik – a francia jogban a foglalóhoz kapcsolódó jog gyakorlása fő szabályként teljes mértékben mentesíti az elálló felet a szerződés nem teljesítésének következményei alól, több tagállamban azonban ilyen esetben továbbra is lehetséges a megtartott foglaló összegét meghaladó kár és kamat követelése.

18 A jelen ügyben a Bíróság azt az esetet vizsgálja, amikor a foglalót adó fél jogosult arra, hogy visszavonja a kötelezettségvállalását, ami azzal jár, hogy a foglalót elveszti, a másik fél szintén jogosult visszavonni a kötelezettségvállalását, ami azzal jár, hogy a foglaló kétszeresét köteles visszafizetni, azt azonban nem kell vizsgálni, hogy a felek egyike milyen jogokra hivatkozhat azután, hogy a másik élt a fenti jogosultsággal.

19 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy kizárólag abban az esetben lehet az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésben vázolt első lehetőségre igennel válaszolni, ha a nyújtott szolgáltatás és a kapott ellenérték között közvetlen kapcsolat áll fenn, mivel a fizetett összeg egyedileg meghatározható szolgáltatás tényleges ellenértékét képezi, amely szolgáltatást olyan jogviszony keretében nyújtják, amelyben kölcsönös teljesítésekre kerül sor (ebben az értelemben lásd a 102/86. sz., Apple and Pear Development Council ügyben 1988. március 8-án hozott ítélet [EBHT 1988., 1443. o.] 11., 12. és 16. pontját, a C-16/93. sz. Tolsma-ügyben 1994. március 3-án hozott ítélet [EBHT 1994., I-743. o.] 14. pontját, a C-174/00. sz., Kennemer Golf ügyben 2002. március 21-én hozott ítélet [EBHT 2002., I-3293. o.] 39. pontját) és a C-210/04. sz., FCE Bank ügyben 2006. március 23-án hozott ítélet [EBHT 2006., I-2803. o.] 34. pontját).

20 Márpedig meg kell állapítani, hogy a jelen esetben e feltételek nem teljesülnek.

21 A szerződés megkötése és következésképpen a felek közötti jogviszony fennállása általában nem függ a foglaló fizetésétől. Mivel a foglaló nem alkotóeleme a szállásadásra vonatkozó szerződésnek, kizárólag a felek szerződéskötési szabadságába tartozó, szabadon választható elem.

22 Ennek megfelelően a vendég postai úton, sőt szóban is közölheti a szállásfoglalás iránti igényét, amelyet a szállodai létesítmény üzemeltetője a szerződéses gyakorlatától függően postai úton, de akár szóban is elfogadhat, anélkül hogy foglalót kérne. A foglalás ilyen feltételek melletti elfogadása szintén a felek közötti jogviszony létrejöttét eredményezi, amelynek keretében az üzemeltető köteles e vendég aktáját megnyitni, és szállását lefoglalni.

23 A foglaló vendég általi átadása, illetve a szállodai létesítmény üzemeltetőjének azon kötelezettsége, hogy mással ne kössön olyan szerződést, amely megakadályozza őt abban, hogy teljesítse a vendéggel szembeni kötelezettségvállalását, a francia kormány állításával ellentétben még kevésbé minősíthető kölcsönös teljesítésnek, mivel ezen esetben a fenti kötelezettség nem a foglaló átadásából, hanem közvetlenül a szállásadásra vonatkozó szerződésből ered.

24 Ugyanis a polgári jog általános elveinek megfelelően valamennyi szerződő fél köteles a szerződés tiszteletben tartására és a szerződésben előírt szolgáltatás teljesítésére. A szerződés tiszteletben tartásának kötelezettsége nem valamely másik, kifejezetten e célból kötött szerződés megkötéséből következik. A szerződés tényleges teljesítésére vonatkozó kötelezettség nem függ esetleges kártérítéstől vagy késedelem esetén fizetendő bánatpénztől, illetve zálogtól vagy foglalótól sem, hanem magából a szerződésből következik.

25 Ennek megfelelően, amikor a szállodai létesítmény üzemeltetője a foglalást követően teljesíti a megállapodásban rögzített szolgáltatást, nem tesz mást, mint betartja a vendéggel kötött szerződést, azon elvnek megfelelően, miszerint a szerződéseket teljesíteni kell. Ezért e kötelezettség tiszteletben tartása nem minősíthető az átadott foglaló ellenszolgáltatásának.

26 Tekintettel arra, hogy a foglalási kötelezettség magából a szállásadásra vonatkozó szerződésből következik, a teljesített szolgáltatás és a kapott ellenérték között nem áll fenn közvetlen kapcsolat (az Apple and Pear Development Council ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 11. és 12. pontja, a Tolsma-ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 13. pontja, valamint a Kennemer Golf ügyben hozott, fent hivatkozott ítélet 39. pontja). Az a körülmény, hogy a lefoglalt szoba elfoglalása esetén a foglaló összege beszámít a szoba árába, megerősíti azt, hogy e foglaló nem valamely önálló és egyedileg meghatározható szolgáltatás ellenértékének minősül.

27 Mivel a foglaló nem valamely önálló és egyedileg meghatározható szolgáltatás ellenértékének minősül, a kérdést előterjesztő bíróság részére adandó válasz érdekében meg kell vizsgálni, hogy a foglaló a vendég elállása miatt bekövetkező kár megtérítéseként fizetett, elállásért járó kártérítésnek minősül-e.

28 E tekintetben emlékezetni kell arra, hogy a szerződő felek a kógens és közérdeken alapuló rendelkezések tiszteletben tartása mellett szabadon meghatározhatják jogviszonyuk tartalmát, ideértve az esetleges elállásuk vagy a kötelezettségük nem teljesítésének következményeit. Kötelezettségük részletes meghatározása helyett azonban a polgári jog különböző jogintézményeire is utalhatnak.

29 Ily módon a felek az általuk kötött szerződésből eredő kötelezettségek nem teljesítésének esetére kártérítésre vagy késedelem esetén fizetendő bánatpénzre, illetve zálog vagy foglaló adására vonatkozó rendelkezéseket is kiköthetnek. Jóllehet ezen eszközök a felek szerződéses kötelezettségeinek megerősítését szolgálják, és egyes funkcióik azonosak, ezen eszközök sajátos jellemzőkkel rendelkeznek.

30 Ami konkrétan a foglalót illeti, először is emlékeztetni kell arra, hogy a foglaló a szerződés megkötését jelzi, amennyiben megfizetése e szerződés létezését vélelmezi. Másodszor: a foglaló a szerződés teljesítésére ösztönzi a feleket, mivel a foglalót adó fél elveszítheti a foglalónak megfelelő összeget, míg a másik fél adott esetben annak kétszeresét köteles visszafizetni, ha a nem teljesítés az ő magatartására vezethető vissza. Harmadszor: a foglaló átalányösszegben meghatározott kártérítés, mivel megfizetésével az egyik fél mentesül az őt ért kár összegének bizonyítása alól, ha a másik fél elállt a megállapodásban rögzített kötelezettségétől.

31 A foglaló szállodaiparban betöltött szerepe fő szabályként megfelel a fenti szempontoknak, mivel rendeltetése szerint a szerződés megkötését jelzi, a szerződés teljesítésére ösztönöz, és átalányösszegben meghatározott kártérítésnek minősül.

32 Míg a szerződés rendes körülmények közötti teljesítése esetén a foglaló beszámít a szállodai létesítmény üzemeltetője által nyújtott szolgáltatás árába, és így a HÉA alá tartozik, a szóban forgó foglaló annak következtében tartható meg, hogy a vendég gyakorolta a részére biztosított elállási jogot, és a foglaló az üzemeltető elállásból eredő kárainak megtérítését szolgálja. Az ilyen kártérítés nem minősül szolgáltatásért teljesített fizetésnek, és nem része a HÉA adóalapjának (ebben az értelemben, a késedelmi kamat tekintetében lásd a 222/81. sz., BAZ Bausystem ügyben 1982. július 1-jén hozott ítélet [EBHT 1982., 2527. o.] 8–11. pontját).

33 A portugál kormány állításával ellenétben e megállapítást sem az a tény nem cáfolja, hogy az esetek többségében a bekövetkezett kár és a megtartott foglaló összege nem azonos, sem az a körülmény, hogy új vendégek elfoglalhatják az elállás folytán üresen maradt szobákat. Ugyanis – mivel átalányösszegben meghatározott kártérítésről van szó – természetes, hogy a kár összege meghaladhatja a szállodai létesítmény üzemeltetője által megtartott foglaló összegét, vagy annál kisebb is lehet.

34 Ezenkívül az a szabály, amely szerint ha a szerződés nem teljesítése a szállodai létesítmény üzemeltetőjének magatartására vezethető vissza, a foglaló címén fizetett összeg kétszeresét kell visszatéríteni, megerősíti a foglaló nem szolgáltatás ellenértékeként, hanem elállásért járó átalányösszegben meghatározott kártérítésként történő minősítését. Ilyen helyzetben a vendég nyilvánvalóan semmilyen szolgáltatást nem teljesít a fenti üzemeltető részére.

35 Mivel a foglaló egyfelől nem minősül a szállodai létesítmény üzemeltetője által a vendég számára nyújtott, önálló és egyedileg meghatározható szolgáltatás tényleges ellenértéke címén kapott fizetésnek, másfelől a foglalónak az e vendég elállását követő megtartása a szerződés nem teljesítése következményeinek orvoslását szolgálja, arra a megállapításra kell jutni, hogy sem a foglaló átadása, sem annak megtartása, sem a foglaló kétszeresének visszafizetése nem tartozik a hatodik irányelv 2. cikkének (1) bekezdése alá.

36 A fentiekre tekintettel a feltett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a hatodik irányelv 2. cikkének (1) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy a HÉA alá tartozó szállodai szolgáltatások nyújtására vonatkozó szerződés keretében foglaló címén fizetett összeget – abban az esetben, ha a vendég él a részére biztosított elállási joggal, és a szállodai létesítmény üzemeltetője megtartja ezen összeget – ellenérték fejében teljesített szolgáltatással közvetlen kapcsolatban nem álló, a vendég nem teljesítése miatt bekövetkező kár megtérítéseként fizetett, elállásért járó átalánykártérítésnek kell tekinteni, amely – mint ilyen – nem tartozik ezen adó alá.

A költségekről

37 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (első tanács) a következőképpen határozott:

A tagállamok forgalmi adóra vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról – közös hozzáadottértékadó-rendszer: egységes adóalap-megállapításról szóló, 1977. május 17-i 77/388/EGK hatodik tanácsi irányelv 2. cikkének (1) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy a hozzáadottérték-adó alá tartozó szállodai szolgáltatások nyújtására vonatkozó szerződés keretében foglaló címén fizetett összeget – abban az esetben, ha a vendég él a részére biztosított elállási joggal, és a szállodai létesítmény üzemeltetője megtartja ezen összeget – ellenérték fejében teljesített szolgáltatással közvetlen kapcsolatban nem álló, a vendég nem teljesítése miatt bekövetkező kár megtérítéseként fizetett, elállásért járó átalánykártérítésnek kell tekinteni, amely – mint ilyen – nem tartozik ezen adó alá.

Aláírások